

КОДИФІКАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ ЯК СПОСІБ ГАРМОНІЗАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА ВІДПОВІДНО ДО СТАНДАРТІВ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Постановка проблеми. У преамбулі основного закону держави Україна – Конституції підтверджується європейська ідентичність Українського народу і закріплено незворотність європейського та євроатлантичного курсу України [1]. Сучасний стан законодавства у сфері інтелектуальної власності, завдання, які пов'язані з його удосконаленням, що випливають з положень Угоди про асоціацію між Україною та країнами ЄС, рекомендацій Єврокомісії стосовно отримання Україною статусу кандидата на вступ у ЄС, а також обраний Україною євроінтеграційний вектор трансформації всіх сфер суспільного життя вимагають оновлення доктринальних підходів до його розвитку. Це включає розробку нових підходів як до форми, так і до змісту цього законодавства з необхідністю врахування, у тому числі, і відповідних процесів, що відбуваються у сфері інтелектуальної власності під впливом законодавства країн ЄС та обумовлені необхідністю забезпечення балансу публічних та приватних інтересів. Виконання зазначених завдань вимагає, першою чергою, визначення відповідного правового інструментарію. В статті доводиться, що саме кодифікація за своєю суттю, як форма систематизації законодавства, здатна забезпечити виконання цих завдань [2].

Виклад основного матеріалу. На нашу думку, для зручності та для подолання суперечностей між різними нормативно-правовими актами у сфері інтелектуальної власності, зручності застосування юристами практиками та вивчення навчальної дисципліни інтелектуальне право потрібно здійснити як найширшу кодифікацію законодавства у сфері

інтелектуальної власності у єдиний нормативно-правовий акт, а саме Кодекс з питань інтелектуальної власності (КпІВ). Досить показовим та цікавим для вивчення історії розвитку законодавства та практики його застосування є досвід такої країни Європейського Союзу, як Франція.

До 1992 р. законодавче регулювання правовідносин інтелектуальної власності у Франції здійснювалося розрізненими нормативно-правовими актами. Кодекс інтелектуальної власності Франції набрав чинності 1 липня 1992 р., який фактично увібрав у себе положення скасованих законів у сфері інтелектуальної власності. Водночас після прийняття Кодексу продовжувала діяти низка декретів, положення яких встановлювали порядок та особливості застосування норм, що увійшли до Кодексу.

За своєю структурою Кодекс складається з двох частин: законодавчої, яка введена в дію законом та регламентарної, яка введена в дію декретом. З позиції систематизації законодавства не можна стверджувати, що за своєю суттю Кодекс є результатом проведення кодифікації, оскільки цей нормативно-правовий акт утворився внаслідок проведення консолідації законодавства в сфері інтелектуальної власності. Це пояснюється тим, що первинно до Кодексу були включені положення скасованих нормативно-правових актів без їх суттєвої зміни, проте пізніше до Кодексу була інкорпорована друга частина, що була прийнята на підзаконному рівні (регламентарна частина), зміни до якої вносяться урядовими декретами. При цьому було кодифіковано не всі законодавчі норми у сфері інтелектуальної власності, водночас деякі положення у цій сфері містяться у Комерційному кодексі Франції.

Крім того, у Кодексі інтелектуальної власності Франції відсутні загальні положення про інтелектуальну власність, які б об'єднували розрізнені правові режими об'єктів права інтелектуальної власності в єдиній системі. Кодекс інтелектуальної власності Франції структурно складається з VIII книг: авторське право; суміжні права; загальні положення щодо авторських і суміжних прав, прав виробників баз даних; адміністративна і професійна організація; промислові зразки і корисні моделі; правова

охорона винаходів і технічних знань; торговельні марки, сервісні марки та інші розрізняльні позначення; застосування щодо островів та заморських територій Франції. У законодавчій частині Кодексу ці книги структурно розподілені у III томах: I) Літературна і художня творчість; II) Промислова власність; III) Застосування щодо заморських територій Франції.

Том I Кодексу інтелектуальної власності Франції присвячений правовому регулюванню відносин у сфері авторських і суміжних прав. Серед визначеного кола об'єктів авторського права, поряд із традиційними об'єктами, зазначаються також твори сезонної промисловості з виробництва одягу та аксесуарів – йдеться про виробництво продукції надзвичайної новизни чи спеціального призначення щодо пошиття одягу в сфері високої моди, виробництва модних аксесуарів і взуття. Наявність цього положення в Кодексі викликано необхідністю охорони результатів дизайнерської творчості нормами авторського права. До 1996 р. Кодекс не надавав правову охорону перекладам, адаптації, антологіям, збіркам творів, базам даних.

У Франції діє дуалістична концепція авторського права, відповідно до якої у суб'єктивному розумінні авторське право – це сукупність виключних прав як особистого нематеріального (моральні, духовні права), так і майнового (матеріального) характеру.

Окремі розділи Глави II Книги I Тому I Кодексу визначають нематеріальні (моральні) права, матеріальні (майнові) права автора, а також строки охорони авторських прав. Глава III Кодексу присвячена регулюванню використання авторських прав і договірних відносин у сфері авторського права, зокрема, визначено види, зміст та особливості укладання таких договорів. Книга II Тому I Кодексу присвячена охороні суміжних прав, зокрема, містить положення щодо прав суб'єктів суміжних прав, супутникового мовлення та кабельної ретрансляції.

Книга III Том I Кодексу містить положення, що стосуються організації збору та розподілу роялті, виплати винагороди авторам, виконавцям, виробникам фонограм та відеограм, встановлює санкції у вигляді штрафів за

порушення авторських і суміжних прав, закріплює положення щодо прав виробників баз даних, санкції за порушення прав на програмне забезпечення.

Том II Кодексу регулює правовідносини у сфері промислової власності. Книга IV Тому II Кодексу містить положення, що визначають статус та засади функціонування Національного інституту промислової власності, що діє у складі Міністерства промисловості, а також Комітету охорони нових сортів рослин, яке діє у складі Міністерства сільського господарства. Зазначена Книга також містить положення щодо атестації та дисциплінарної відповідальності патентних повірених.

Положення Книг V, VI та VII присвячені регулюванню відносин у сфері охорони прав на промислові зразки та корисні моделі, винаходи та технічні знання, торговельні марки, марки обслуговування та інші розрізняльні позначення. Ці положення стосуються, зокрема, строків охорони, процедури подання заявок і видачі охоронних документів на відповідні об'єкти промислової власності, визначення прав, що випливають з реєстрації, особливостей вирішення спорів щодо об'єктів промислової власності, санкцій за порушення прав на ці об'єкти, а також підсудності справ щодо порушення прав на об'єкти промислової власності судовими інстанціями.

Глава I Книги VI Тому II Кодексу містить положення, які визначають строк надаваної патентом охорони, критерії патентоздатності винаходу, порядок подачі заявки на видачу патенту, підстави відмови в розгляді заявки, положення щодо сплати зборів.

Глава II Книги VII Тому II Кодексу присвячена охороні технічних знань, до яких належать секрети виробництва, напівпровідникові вироби та нові сорти рослин, щодо яких встановлені положення регулювання порядку подачі заявки та видачі охоронних документів на зазначені об'єкти, а також встановлено кримінальну відповідальність за розголошення секретів виробництва працівником або керівником організації чи установи. Книга VII Тому II Кодексу присвячена правовій охороні торговельних марок та інших видів позначень. У цій книзі наведено функції торговельних марок,

вимоги до позначення, яке охороняється, порядок видачі свідоцтва, підстави відмови у видачі охоронного документа, строк охорони торговельних марок, випадки передачі та втрати прав, скасування реєстрації, а також заходи боротьби з порушенням права на торговельні марки, положення щодо колективних марок. Книга також містить низку положень щодо географічних зазначень (зазначень походження).

Друга – регламентарна частина Кодексу інтелектуальної власності Франції не містить структурний поділ на томи, проте також складається з VIII книг. Регламентарна частина Кодексу містить положення, що викладають імплементаційні правила застосування положень першої – законодавчої частини; адміністративні положення, що регулюють організаційні питання діяльності органів у сфері інтелектуальної власності; процедури подання та розгляду відповідними органами заявок на об'єкти промислової власності, а також положення, що стосуються захисту прав на об'єкти права інтелектуальної власності.

Необхідно зазначити, що Кодексу інтелектуальної власності Франції притаманна надзвичайна гнучкість щодо внесення змін. Так, зокрема, у 2009 р. до Кодексу були внесені зміни, що стосувалися охорони об'єктів авторського права і суміжних прав у мережі Інтернет, сприяння розповсюдження та використання творів у цифровому середовищі тощо [3].

Висновки. Таким чином, підсумовуючи вищевикладений матеріал можна зробити наступні висновки: 1) Узагальнюючи результати дослідження можна стверджувати, що Франція пройшла значний історичний шлях становлення законодавства у сфері права інтелектуальної власності. Кодекс інтелектуальної власності з часу прийняття зазнав багатьох структурних і функціональних змін. У результаті якісних перетворень та високого ступеня кодифікації показники правильного тлумачення та застосування законодавства у сфері ІВ набагато вищі ніж в Україні. 2) Законодавство Франції у сфері інтелектуальної власності – одне з найбільш розвинених у світі та цілком вимогам відповідає вимогам

Європейського Союзу в даній сфері. 3) На нашу думку, Україні потрібно детально вивчити та проаналізувати досвід кодифікації країн Європейського Союзу (наприклад досвід Французької республіки, яка має найбільш схожу форму державного правління) з метою створення власного єдиного нормативно-правового акту в даній сфері, а саме Кодексу з питань інтелектуальної власності (КпІВ). 4) Україні потрібно на рівні парламенту створити робочу групу яка буде займатись розробленням єдиного Кодексу інтелектуальної власності, в яку потрібно залучити визнаних юристів у сфері ІВ, а саме суддів Вищого суду з питань інтелектуальної власності, юристів практиків з провідних компаній що займаються ІР, а також представників вищих навчальних закладів, які здійснюють підготовку за даним напрямком. 5) Потрібно забезпечити як найшвидше повноцінне функціонування Вищого суду з питань інтелектуальної власності, шляхом призначення компетентних суддів, які пройшли відповідну перевірку та відбір з метою посилення захисту прав інтелектуальної власності на території України. Для виконання цього завдання Верховній Раді потрібно невідкладно ухвалити Проект Закону про Вищий суд з питань інтелектуальної власності, який наразі опрацьовується в Комітеті з питань правової політики Верховної Ради з метою вдосконалення нормативно-правової бази забезпечення діяльності такого надважливого судового органу як Вищий суд з питань інтелектуальної власності.

Список використаних джерел:

1. Конституція України, прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>
2. Наталія Мироненко. Деякі теоретичні та практичні підходи до кодифікації законодавства у сфері інтелектуальною власності
3. Руслан Еннан. Кодифікація у сфері інтелектуальної власності в ЄС: Досвід Франції.